

עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ

אוצר מפרשים

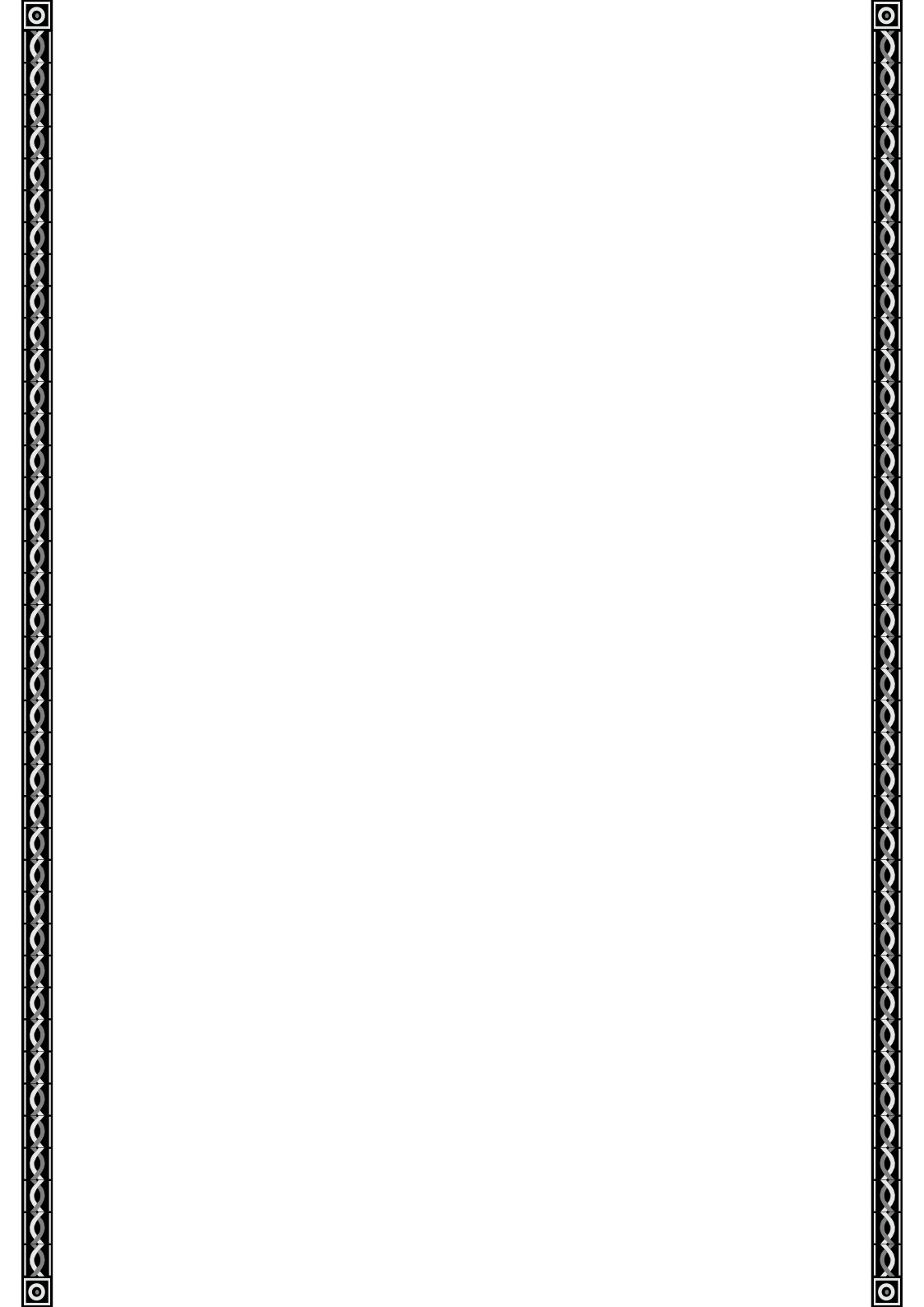
"תלמודו בידו"

על פרק

אלו מציאות

נספח לקובץ תלמודו בידו

מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי

[דף כא:] באיסורא אתא לידיה.

כי פליגי בדבר שאין בו סימן אציי אמר לא הוי יאוש דהא לא ידע דנפל ורצח אמר הוי יאוש דכיון דלכי ידע לא סגי דלא מייאש. פי' ואפילו לא נתייאש לבסוף כלל דכיון דלית בה סימן כאבודה ממנו ומכל אדם דמי, וכל היכא דאמרינן דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש או בדבר שאין בו סימן לאציי או בדבר שיש בו סימן לכו"ע אע"ג דאייאש לבסוף לא מהני, ואפילו למ"ד בעלמא דיאוש כדי קני, דשאני הכא שלא נטלה בתורת גזל וכיון דבשעת נטילה לא זכה הרי ידו כיד הצעלים וכנפקד שלהם שאין יאוש מועיל בו.

והא דאמרינן לעיל דכי אתי לידיה באיסורא אתא לידיה, לאו באיסורא ממשק קאמר שהרי לא נתכוין לגזול וחייב הוא ליטלה כיון שיש בה סימן, אלא בשעת איסורא קאמרינן כלומר דכי אתא לידיה ברשות בעלים קיימא וכנוטל מידם דמי, וזה ברור וכן פירש ר"י ז"ל.

(ריטב"א)

[דף כא:] אביי אמר לא הוי יאוש.

פירוש ואם נטלו קודם שידעו בו הצעלים לא זכה בו, וכשיביאו הצעלים עדים חייב ליתנו להם ואע"פ שנתייאשו לבסוף.

(ריטב"א)

[דף כא:] משילכו הנמושות.

משילכו הנמושות בשדה דמכאן ואילך נתייאשו שאר העניים לפי שידעין אם נשאר לקט שכחה ופאה נמושות נטלום: נמושות. לשון ממשש.

(רש"י תענית דף ו:)

[דף כב.] תרי גווי גזלן.

א"ל שאני אומר לסטים מזויין כיון דמיטמר מאינשי גנב הוא.

(גמ' בבא קמא דף ב"ז.)

[דף כג:] **לא צריכא לאהדורי לצורבא מרבנן בטביעות עינא.**

ואם תאמר אם כן היכי קתני צמתניתין בכל אותן שאין בהן סימן הרי אלו שלו, יכריז משום אורבא מרבנן לאהדורי ליה בטביעות עינא. פירש הראב"ד להכריז ז' אינה כשאר ההכרזות שאין מכריזין אלא צבתי כנסיות וצבתי מדרכות מקום שתלמידי חכמים מצויין שם ואין מכריזין אלא פעמים שלש. ולפי פירושו כל אותן שבמשנתנו גם כן עושין להן כן. והרמב"ן ז"ל תירץ שלא אמרו כן אלא במואלא במקום שתלמידי חכמים מצויין שם וכלאמרינן לקמן בשוקא דרבנן.

(שיטה מקובצת בשם הרשב"א והר"ן)

[דף כד.] **כגון בדי מחטין.**

פירוש אם הם כל כך חדשים שהעין עדיין לא שבעתן להדבר ניכר בהם, אינו חייב להכריז מפני שהם דקים והם חדשים אין העין שולטת בהם עד אחר זמן.

(שיטה מקובצת בשם הראב"ד)

[דף כד.] **כגון בדי מחטין.**

ובשיטה כתוב וזה לשונו, ואלו הם כלים חדשים שלא שבעתן העין כדי מחטין ולינורות ומחרוזות של קרדומות וכו'. מאי כדי שיכי כלומר, עץ מפולל שיואל ממנו ענף ותולין בו הרוכלין מחטין ולינורות. משמע דוקא הני כדי מחטין ולינורות ומחרוזות של קרדומות הוא דאין העין מכירן צמעט זמן עד לאחר שנתישנו אללו אבל שאר כלים דלית להו סימן אפילו חדשים איית צהו טביעות עינא צמעט זמן והיינו דקתני רישא ומודה רבי שמעון בכלים חדשים שבעתן העין. אבל הרמב"ם כתב שהמואלא כלי חרש וכלי זכוכית וכיואל צהו מכלים שצורת כולן שיה אם חדשים הם הרי אלו שלו, ואם ישנים נוטל ומכריז משום תלמיד חכם, ואיני יודע איך יפרש זו הצרייתא, עד כאן.

(שיטה מקובצת)

[דף כד.] **השתא דאתית להכי בתי כנסיות נמי דידן דיתבי בהו נכרים.**
ק"ל אכתיו רוב ישראל נינהו, ושמע מינה רשב"א אפי' ברוב ישראל אמר. וי"ל דכיון
לנכרים יתבי בהו תדיר כרבים נינהו ללרים מחפשים תדיר וממשמשים בכל מקום
שיש צבית, ואע"ג דאיכא למימר דמרוצא דישאל נפול, בעלים מתואשים דמימר
אמרי נכרים דיתבי התם משכחי, דרוב ישראל הנכנסין והיולאים שם דרך הלוכין
ודרך כניסתן אינן מחפסין, ואינו מאוי כל כך שימלאו (כ)מה שצבית. ויתבי בה
נכרים גרסינן ולא גרסינן לשכיחי בהו נכרים, וכן הגירסא ברוב הספרים, ואע"פ
שמאלתי קלתן שכתוב בהן לשכיחי נכרים.

(הרשב"א)

[דף כד:] **תרת.**

"תרת" בתמיה, כלומר תרת מיילי קאמר לסתן אהדדי.

(רש"י בבא קמא דף דף כ"א.)

[דף כד:] **ואהדרינהו למורייהו לבתר תריסר ירחי שתא.**

ככלי אובד. וסתם כלי לאחר י"ב חדש משתכח מן הלב דיאוש בעלים לאחר י"ב
חדש צפרק אלו מציאות (ד' כה.) מי שמלא כלי או שום מציאה חייב להכריז שלש
רגלים ואם נמלא אחר הסוכות צריך להמתין ולהכריז צפסח ובעצרת וצחג דהיינו
י"ב חדש ושזב אין צריך להכריז.

(רש"י ברכות דף נ"ח:)

[דף כה.] **תנינא להא דתנו רבנן.**

תנינא צמתניתין להא דת"ר בצרייתא, וט"מ דהא צרייתא עיקר היא.

(רש"י בבא קמא דף י"ד:)

[דף כו.] **אם היה כותל ממולא מהן חולקים.**

פירוש רבינו ז"ל, דכיון דכותל ממולא מהן ומילתא דספיקא היא, לא שייך בה אלא
חלוקה, דהא כמאן דתפיסי לה תרווייהו הוי, וכעומד בחזקת שניהם.

(ריטב"א)

[דף כז.] **לגיזת זנבו.**

שאפי' שער שבסוף זנבו יחזיר, ואע"פ שאין בה שוה פרוטה וממעטינן לקמן אבדה שאין בה שוה פרוטה, היינו כשאין שוה פרוטה בכלה, אבל יש שוה פרוטה בכלה כיון שיש שוה פרוטה בעיקרה מחייב לאהדורה, כן כתב הרנב"ר ז"ל וכתוב' דייקי מהכא למדלאינטריך קרא לגיזת זנבו אע"פ שאין בה שוה פרוטה שמעינן שחייב להתעסק בשבח אבדה ולגוז זנבו לכשיגיע לידי גיזה כדי שיגדל ויחזור ויגוז, דאי לאו הכי פחות משוה פרוטה לאו בר השבה הוא, ולשוה פרוטה נמי לא לריך דהא פשיטא כדלקמן, אע"כ ז"ל ללהכי הוא דאתא וכן כתב הרשב"א ז"ל.

(נמוקי יוסף)

[דף כז:] **משום דמסמוני.**

מנחשי אינשי שלא יטול זה מזלו, ואי קשיא הא קתני "או שנמאץ בין כליו" וכליון הא אמרן דחיישינן לשאלה. לא קשיא כליו דמתניתין היינו בגדיו ודרך להשאיל מלבושים, וכליו דגיטין היינו בין כלי תשמישי ביתו בתיבתו שאין דרך להשאילם.

(רש"י מסכת יבמות דף ק"כ:)

[דף כח.] **תכריך של שטרות או אגודה של שטרות.**

כתב הרע"ב "תכריך" כרוכין זה בזה, כלומר שכורך שטר וקופלו בעלמו, ואחר כך כורכו בתוך שטר אחר, וכן השנים בשלישי. "ואגודה" כתב, מושכבים זה על זה, ארכו של זה על ארכו של זה, כלומר שהשכיב שלשה שטרות זה על זה וכרכו ביחד, ולפיכך כשכרכו באופן זה אי אפשר שימט אחד מהצד, לכך קורא "אגודה", מה שאין כן "תכריך" שיוכל להשמט איזה שיראה ולקחתו מהכריכה.

(תוספות יום טוב פרק א' משנה ח)

[דף כח.] **ומדת ארכו לא משתער לה.**

וא"ת אדרבא מדת ארכו טפי משער לה כל מכסי לה מרה וקאי ממדת רחבו. ושמא יש לומר, בזמן הש"ס היו לובשין סודריהן רחב הסודרא לקומת האיש ומפשילין קאה אחד למעלה מכתפיהן כדרך שאנחנו לובשין טלית של ליאית, לכך יכול לשער רחבו ולא ארכו.

(תורת חיים)

[דף כח.] הוא אומר בחפיסה והיא אומרת בחפיסה יתן לו, מאי טעמא, דמידע ידעה דכל מה דאית ליה בחפיסה הוא דמנח ליה. וא"ת איהו נמי נימא דמידע ידע דבחפיסה מנחא מאי דאית לה, ולא יחזיר לא לזה ולא לזה כדלמר' גבי סימנין וסימנין, וי"ל דליכא למימר הכי, דהא איהו לא הוה מסיק אלדעתיה שתניח גיטה בחפיסה שהרי כריכה לו להגשא צו ועבדא ליה שמיחה מעולה.

(ריטב"א)

[דף כח.] ר' יהודה אומר שלוש רגלים וכו'. ולדעת ר' יהודה אינו כלום עד שיכריזו בירושלם צמעמד כל ישראל

(מאירי)

[דף כח:] והרמאי אע"פ שאמר סימניה לא יתן לו. צא צעל האבדה ונתן סימנים שאינו מבהקין אין מחזירין לו עד שאמר סימנים מבהקין. והרמאי אף על פי שאמר סימנים מבהקין אין מחזירין לו עד שיביא עדים שהיא שלו. אמרו חכמים 'והיה עמך עד דרש אחיך' עד שתחקר אחריו אם רמאי הוא אם לאו.

(רמב"ם הלכות גזלה פרק י"ג הלכה ג')

[דף כח:] "רב נחמן אמר גלימא מכריז.

טעמא דרב נחמן דגלימא מכריז, כדי לקרב יותר להאובד שעל ידי זה יקום לבו שנאבד לו גלימא.

(תוס' רעק"א)

[דף כח:] "אפס כי לא יהיה בך אביון" שלך קודם לשל כל אדם.

דאי לאו לאזזהרה אתא אלכא להבטחה שמבטיחם שלא יהיה בהם אביונים, נכתוב לא יהיה בך אביון, מדכתיב "אפס" לאזזהרה אתא, כלומר אפס והדל וכלה עניות ממך, "אפס" לשון חללה וכליה כמו "כי אפס כסף".

(רש"י סנהדרין דף ס"ד ע"ב)

[דף כט:]: **סד"א ניחא ליה לאיניש דליחעביד מצוה בממוניה קמשמע לן.**

פירוש המשמע לן דבהא כיון דאיכא קפידא לקלקול הספר לא ניחא ליה דהא ינא שכתו בהפסדו כי היום או מחר לא יהיה לו ספר במה ללמוד. אבל במידי דליכא שום חשש קלקול ודאי יכול לשאול שלא מדעת הבעלים למעבד מראה כגון אם מנא טלית או תפלין של חזירו בצית הכנסת ראשי להניחן שם ולהחזירן למקומן ולא חשיב גזלן כששאל שלא מדעת בעלים. הריטב"א מרבו. וכן כתב בנמוקי יוסף בצתרא פרק הספינה (דף ד' ע"א).

(שיטה מקובצת)

[דף ל:]: **והודעת להם זה בית חייהם.**

ונ"ל בס"ד ע"פ מ"ש ב"ש מהר"ד ז"ל, מה ענין דברים אלו הכא בדברי יתרו, שצא לתת ענה למנות דיינים, ופירש הענין שנתן ענה דברים אלו, כדי למעט הקביעות ודין ודברים מציניהם, דמנהגו של עולם הצטלנים שאין להם עסק מתעוררים לעשות תביעות ודו"ד זע"ז, ועל דבר קל יעשו מריבה ודו"ד, כי צטלנים הם, וממליאים להם דברים לעסוק בהם, הן מאל נזקין הן מאל חרופים וכיוצא, ועל כן אע"פ שימנה להם דיינים הרבה, לא יספיקו לדון את דיניהם, אך אם הם בעלי מלאכות קשה להם לפנות ממלאכתם, כדי לעסוק צדינא ודיינא, ולכן אפילו אם יש לזה שהוא בעל מלאכה טענה לתבוע את חזירו צדין, מוחל ואינו תובע, ולכן יעז אותו שיאוס לעסוק באומנות, ולא יהיו צטלנים, ועי"כ יתמעטו תביעות שלהם בפני הדיינים, ויספיקו להם הדיינים שממנה עליהם, עכ"ד בתוספת ק"ת. ובזה מובן מ"ש "בית חייהם" כי "בית" קאי על החנות, ומקום שעושה בו האומנות, שאינו יכול לזוז ממנו, כדי לילך לב"ד, ועי"כ תתמעט התביעות שלהם בפני ב"ד.

ומ"ש "את הדרך" זו גמילות חסדים, גם זה שייך לענין זה של מנוי הדיינים, כי מי שדרכו לעשות ג"ח יהיה טבעו ומנהגו להיות ותרן, ואינו אומר יקוב הדין את ההר, אלא מוותר ומוחל על ממונו, ולכן תתמעט התביעות בפני הדיינים.

ומ"ש "ילכו" זו ביקור חולים, "בה" זו קבורה כי העוסק בדברים האלו תהיה בעיניו עוה"ז וקניינה הבל, בזכרו יום המיתה וכמ"ש "והחי יתן אל לבו", ולכן לא יהיה להוט עליה כ"כ לעשות תביעות ודו"ד בעבור ממונו, או בעבור חרופים וגדופים וכיוצא, וימעט בתביעות אלו, ולכן יספיקו הדיינים לדון עם רב.

מעשה באלים אחד, להשקן שלו היה בונה ביתו, ועשה עמו הרבה דברים שלא כדון, הן בגניבה שגנב מן עובדי הכותל שלו והכניס לביתו, הן מה שהכביד על כותל, הן מה שעשה בית הכסא ומעלה אלל כותל שלו ומזיק לו, וכן כיואל בזה חטא לו בנזקי שכנים, וזה לא היה בביתו, ולא ידע מכל זה כדי למנעו, וכאשר בא לביתו וראה נזקין שעשה לו, וגם גניבה שגנב מעובדי הכותל שלו, והכניס לביתו, חרה לו עד מאד, והלך לקבול בב"ד, ואחר שיאל לקבול בב"ד, ולהביא שמש בב"ד להזמין את חבירו בדון, חזר לביתו ריקם, אמרה לו אשתו איה הוא שמש בב"ד, ולמה לא קבלת בב"ד כאשר אמרת, ויאמר אחר שיאלתי קודם שנכנסתי לב"ד הדרי בי, אל"ל למה, ויאמר עתה בהילוכו פגע באלון גביר אחד עלום שהיו מוליכין אותו לקברו, וזה הגביר בנה לו מקרוב בית אחר גדול ורחב ידיים בבית המלך, ויש לו זה ארבע שנים עוסק בבנינו, ועתה קודם שישב בו נפטר, ומוליכין אותו לקבר, אמה רוחב על שלש אמות אורך, ושוכב בתוך העפר, וא"כ אמרתי למה אתקוטט ואריב בשביל הבית הזה שאינו שלי, כי בתים של עוה"ז וקניינם הבל, ועיקר הבתים והקניינים הם של עוה"ב. נמאל מן המזכרים חולים ועוסקים בצרכי קבורה, יעלה תועלת שיתמעטו תביעותיהם ודו"ד שלהם בממון וקניינם של עוה"ז, וכיון דמתמעטים תביעותיהם, יספיקו הדיינים אשר ימנה אותם לעם רב.

(בן יהוידע - לבעל בן איש חי)

[דף ל: חמור וכליו הפוכין.]

האוכף שלו הפוך, שאינו על גביו אלל למטה מן הכרם.

(שיטה מקובצת בשם ה"ר יהונתן)

[דף לא.] ג' ימים בזה אחר זה הרי זו אבדה.

מסתברא ללאו אפרה רועה צין (העשבים) [הכרמים] בלחוד קאי, אלל אכולה ברייתא לאפילו טלית בלל גדר וקרדום בלל גדר דנראה האי ודאי הנות, כל שלא נטלו משם תוך ג' זמנו מוכיח עליהן דהרי זה אבדה.

(רשב"א)

[דף לא.] אין לי אלל לביתו.

"השב" השבה מעלייתא משמע.

(רש"י בבא קמא דף נ"ז ע"א)

[דף לא.] **אימא "שלח" חדא זימנא, "תשלח" תרי זימני.**
ואימא "תשלח" לאתויי עוד פעם שניה ותו לא.

(רש"י חולין דף קמא.)

[דף לא.] **אבל טעינה דליכא צער בעלי חיים.**

פירוש דליכא לערא כולי האי כמו בפריקה, אבל לער קאת איכא אף בטעינה וכדאמרינן בסמוך, ואי אמר הגי תרתי משום דליכא לערא לידה ולערא דמרה, והטעם כי הבהמה מטערת כשטוענים אותה הצעלים לבדם ולא כשטוענין אותה שנים.

(ריטב"א)

[דף לא:] **שלא ברשות בית דין מנין.**

וה"ר יהונתן כתב וזה לשונו, שלא ברשות בית דין מנין, כלומר אלח שנקנס לביתו למשכנו מנין שחייב להחזיר או ציוס או צלילה, ואם תאמר אטו מגרע גרע היכן מלינו חוטא נשכר שזה נשכר. יש לומר הייתי אומר דין הוא כשמשכנוהו בית דין שחייב להשיב יום או לילה לפי שהוא מתפחד מלעכצו אלכו מפני שאימת בית דין עליו, אבל היכא שנקנס למשכנו שלא ברשות הוא אמינא ללא מחייב להשיב שאם ישיבנה לו שמא יעכבנה אלכו ויבא לידי קטטה, המשמע לן דמחייב, עד כאן.

(שיטה מקובצת בשם ה"ר יהונתן)

[דף לא:] **"פתוח תפתח" אין לי אלא לעניי עירך כו'.**

דהוה משמע כן משום דכתיב לעיל מיניה "כי יהיה בך אביון באחד באחד מאחד שעריך וגו'" דמשמע עניי עירך וק"ל.

(מהרש"א)

[דף לא:] **"נתן נתן" אין לי אלא מתנה מרובה כו'.**

משום דלשון נתנה משמע דבר חשוב דמקרי נתנה כדאמרינן בראשית הגז "נתן" וגו' שיעור נתנה וק"ל.

(מהרש"א)

[דף לא:] איסור ורב ספרא עבוד עיסקא בהדי הדדי.

פירוט, שהיו שותפין.

[שם] אזל רב ספרא פלג בלא דעתיה דאיסור קמי תרי. פירוט לפי שלא היה איסור בעיר והגיע זמן שקבעו לשותפותם, דאי לאו הכי אפי' לא היה בעיר לא היה לו לחלוק עד זמנו, והשותפות לא היה במעות אלא דבר הכריך שומא וכדפרש"י ז"ל, דאי לא הא קי"ל דזוזי כמאן דפליגי דמו.

(ריטב"א)

[דף לא:] מצאה ברשות הרבים חייב בה.

משמע אף על גב דאינה ראה, דומיא דרפת. והא דאמר לעיל "רועה בדרכ אין זו אבידה" היינו התם שאינה תועה, הכא מיירי שניכר בה שהיא תועה, אינה יודעת להיכן היא הולכת, הילכך היא אבידה וחייב בה. ולהכי נקט נמי לעיל רועה בדרכ הוא דלא הוא אבידה הא אינו רועה אף על פי שאינו ראה הוא אבידה הרא"ש. והראב"ד פירש בענין אחר והביאו הרא"ש בפסקיו.

(שיטה מקובצת בשם הרא"ש)

[דף לב.] אמר לו אביו היטמא.

אמר לו אביו. לכהן: היטמא. בבית הקברות להשיב אבידה או שהיתה עומדת בחוץ ואמר לו אל תחזיר, יכול ישמע לו, ת"ל "איך אמו ואביו" וילפינן לאו דטומאה ולאו דהשבת אבדה מלאוי דשבת.

(רש"י יבמות דף ו.)

[דף לב.] או שאמר לו אל תחזיר.

יכול אמר לו אביו אל תחזיר וכו'. איכא למידק פשיטא שלא ישמע לו שהרי אין לאביו כבוד כשאינו מחזיר, וכיון שכן ליכא עשה כלל דנדחי. פירשו בתוספות דהכא כשאמר לו אביו אל תחזיר אלא עסוק בכבודי להביא לי גוזלות או לשמשני. וכן כתבתיה בריש פ"ק ליבמות דף ה. ד"ה לנזיר, בס"ד.

(רשב"א)

[דף לב.] אינה משמרת ואינה מתעה.

פי' אינה משמרת לגמרי מלסטים וגם שלא תוכל ללאת ואינה מתעה את הבהמה אשר בתוכה להיות צורחת ויואלה כגון שיש שם מרעה קלת, וכן נראה מפרש"י ז"ל.

(ריטב"א)

[דף לב.] **סד"א הואיל והוקש כבודו לכבוד המקום דכתיב כבוד את אביך.**

הקשו בתוס' משום דהוקש לכבוד המקום אמאי עדיף מיניה לילדחי ליה, ויש שתיראו מפני שהפריז בכיבוד אב ואם יותר מכבודו כמו שאמרו זירושלמי (פאה פ"א ה"א) גדול שנאמר בכיבוד אביו מכבוד המקום, דאילו בכבוד המקום כתיב "כבוד את ה' מהונך" ממה שחנך, ואלו באביו כתיב "כבוד את אביך" מ"מ בין יש לו בין אין לו ע"כ, ואפילו למ"ד משל אב בפ"ק דקידושין (ל"ב א') התם כשיש לאב אבל כשאין לו לאב יש לו לכבדו משלו ואע"פ שלא חנן לו האב כלום, ולפי"ז דוקא נקט הכא הני קראי לכיבוד.

וה"ר יוסף איש ירושלים תירץ, דהכא ה"ק סד"א לזייית ליה אם יראה, דכיון שהוקש כבודו לכבוד המקום איזה שיראה יעשה קמ"ל "אני ה'" שלא ישמע לו כלל, וזה יותר נכון לפי לשון הגמ', אבל אין צורך לכל כך וקל להבין, והא דלח נקיט הקישא לכבודם מדכתיב "את ה' אלהיך תירא" וכתיב "איך אמו ואביו תיראו" ששניהם בתורה ונקט אינך קראי שהאחד מהם דברי קבלה, משום דעיקר המצוה בכבוד נאמרת בעשרת הדברות וההיא דשייכא טפי הכא כשאמר לו אל תחזיר לעסוק בכבודו להאכילו ולהשקותו וכיוצא בו.

(ריטב"א)

[דף לב.] **תנינא להא דתנו רבנן.**

"תנינא" במתניתין "להא דתנו רבנן" בצרייתא וס"מ דהא צרייתא עיקר היא.

(רש"י בבא קמא י"ד ע"ב)

[דף לג.] **רובץ ולא רבצן.**

ירושלמי (ה"י) היו תני "רובץ" שלא יהא רבצן וחזר תני פורק עמו אפילו מאה פעמים. הא דתימר "רובץ" שלא יהא רבצן בהין דמפיל גרמיה, והא דתימר פורק עמו אפילו מאה פעמים בהין דנפל אנים.

(הרשב"א)

[דף לג.] **תלמוד לומר כי תפגע.**

אף על גב ד"כי תפגע" כתיב באצידה ו"כי תראה" כתיב צפריקה ילפינן מהדלי. הרא"ש ז"ל.

(שיטה מקובצת)

[דף לג.] **היה אביו ורבו נושאים משוי וכו'.**

נשאל מורנו הרב נר"ו לאמאי לא תני בחלוקה זו אם היה אביו חכם מה לינו כדתני ברישא גבי אבידה ובסיפא גבי שביה. והסיב וזה לשונו, אין סברא לחלק בהני צבי דמתניתין כלל דאי משום דממון קיל הא תני לה גבי רישא ואי משום ציון הא תני לה גבי סיפא. ופשיטא דאם היה אביו חכם דמניח את של אביו ואחר כך מניח את של רבו ולא כריכא ליה לתנא ולא לשום פוסק למתנייה דמתרתי צבי דמתניתין נפקא דאי פריקה מדמית לה לאבידה הא תנייה גבי אבידה ואי פריקה לציון מדמית לה או משום לערא גופו לא עדיף משביה והא תנא לה. אללא אי קשיא הא קשיא למאן דגרים ברישא אם היה אביו שקול כנגד רבו ובסיפא גרים אם היה אביו חכם פודה את אביו וכו' מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא. ותה דמליעתא לא ידעינן אי צעינן שקול כרישא או חכם לצד כסיפא או דילמא אפילו שקול רבו קודם. דצשלמא למאן דגרים ברישא ובסיפא אם היה אביו חכם ידעינן דמליעתא דפריקה נמי הכי דינא אף על גב דלא תני לה בהדיא אבל למאן דגרים ברישא שקול ובסיפא חכם קשיא. ויש לומר דגבי אבידה דליכא אללא הפסד וליכא לערא גופה צעינן שקול כנגד רבו להקדימו אבל אם היה אביו חכם של רבו קודם. אבל גבי שביה דליכא לערא גופה ובציון טפי אפילו שאין אביו שקול כנגד רבו אללא שהוא חכם אביו קודם דליכא תרתי כבוד אביו וכבוד תורה. אבל גבי פריקה לא פסיקא ליה לתנא אי דמיא לרישא או לסיפא דהא מוטלת צין שניהם ומשום הכי השמיטה. הילכך אם אביו שקול כנגד רבו פורק את של אביו ואחר כך את של רבו ואם לא היה שקול אללא שיהיה חכם מה שיראה הבן יעשה ובתנאי שיהיה רבו מובהק שרוב חכמתו ממנו מקרא או משנה או תלמוד והכי אמרינן בגמרא.

(שיטה מקובצת)

[דף לג.] **אמר עולא תלמידי חכמים שבבבל עומדים.**

פירוש עומדים זה מפני זה כמלוא עיניו ואע"ג דלרבו שאינו מובהק ד' אמות סגי עשו תלמידי חכמים שבבבל כרבו מובהק לחומרם לכל יומא גמר חד מחבריה וכן נמי מקרעין זה על זה קרע שאינו מתאחה כתלמיד על רבו דאי קורעין בלחוד פשיטא וכי גריעי מתכס לתניא [מו"ק דף כה.]. חכם שמת הכל קרוביו אללא כדון רבו מובהק דנין אותן לכל דבר לחומרם אבל לא לקולא כלומר לענין אבידה

במקום אביהן וכן פרש"י ז"ל אצל הרמב"ן ז"ל כתב בספר תורת האדם לעומדין זה מפני זה ד' אמות קאמר בלחוד וכן מקרעין זה על זה לקרע בעלמא אינטריד וכי תימא פשיטא ללא גריעי מחכס לעלמא לעומדין מפניו וקורעין עליו ל"ק שאין תלמיד חכם עומד וקורע אלכא מפני שגדול ממנו או שזה לו אצל מפני קטן ממנו לא דהוה [ליה] כזקן ואינה לפי כבודו אצל אס הוא רבו אע"פ שאינו מובהק עומד מפניו וקורע אע"פ שהוא קטן ממנו כשמואל דקרע על ההוא מרבנן משום דאסבריה אחד יורד לאמת השחי ולפיכך תלמידי חכמים שבבבל עומדין וקורעין זה על זה ואפילו קטן ממנו ולענין אבידה פסק כעולא דאין מחזירין עד שיהא רבו מובהק וכדכתיבנא וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפרק י"ב מהלכות גזילה ואבידה.

(נמוקי יוסף)

הדרן עלך פרק אלו מציאות